

## HISTORISCH GENOOTSCHAP „ROTERODAMUM”

### *Overzicht van de werkzaamheden in 1956*

„Het is wel waar, dat ymand ligtelijk zoude mogen denken, waartoe is deze notitie ofte aanteykeninge van Rotterdam goed. Ik bekenne nergens toe anders dan om myne kinderen ende nakomelingen te onderwijzen, ist dat zy daar begeeren op te agten, hoe God Almagtig deze voorseyde stad Rotterdam, die voortijds kleyn was, zeer gezegent heeft met wyze en voorzigtige regeerders, zoodat deze stad Rotterdam in korten tijd zeer toegenomen heeft, zoo in gebouw, neringe en welvarentheyd: want deze stad is voorzien met zeer bekwame weekmarkten van veelerley goederen, daar ook een groot getal van marktschepen zijn komende van veel steden, dorpen en vlekken, ook een groot getal van kleyne schuyten en wagens.”

**B**OVENVERMELDE aanhaling uit de Kronijk beschreven door Jan Gerritsz. van Waarschut, bakker, inhoudende „den opgang en voortgang van de scheepryke, wijdvermaarde koopstad Rotterdam” uit 1623 geeft zeer juist weer de gedachten, welke opkomen bij het schrijven van dit elfde verslag<sup>1)</sup> van het Historisch Genootschap „Roterodamum”, waarmede het tweede decennium in het bestaan van het Genootschap aanvangt. Al is het dan zo, dat het Genootschap nog slechts op deze tien jaren kan terugzien, niettemin stemt het tot dankbaarheid, dat van deze tien jaren toch kan worden gezegd, dat het Genootschap „in korten tijd zeer toegenomen heeft”.

Het aantal leden en donateurs is thans vele malen groter dan bij de oprichting en hoewel helaas ook in het afgelopen jaar een aantal leden moest worden afgevoerd door overlijden dan wel vertrek, groeide het totaal aantal tot 1488 leden per 31 december

1) Er is hier sprake van het elfde verslag daar in de Jaarboekjes jaargangen 1947 tot en met 1957 telkenjare een verslag werd opgenomen. Dat zulks niet overeenkomt met het aantal jaren van bestaan van het Genootschap vindt zijn oorzaak daarin, dat eind 1948 werd besloten het verenigingsjaar niet van 1 oktober tot en met 30 september te laten lopen, doch van 1 januari tot en met 31 december. In het Jaarboekje 1950 wordt dan ook voor de eerste maal een jaarverslag over een volledig kalenderjaar, te weten 1949, vermeld.

1956, terwijl het aantal donateurs belangrijk toenam en op genoemde datum 73 bedroeg.

Ook in het afgelopen jaar mochten de bijeenkomsten van het Genootschap zich weer in grote mate in de belangstelling van de leden verheugen.

Onderstaand zal, zoals gebruikelijk, wederom volgen een overzicht van de verschillende bijeenkomsten, welke in de loop van 1956 hebben plaatsgevonden.

Vooraf worde echter reeds melding gemaakt van twee zeer bijzondere feiten, te weten in mei 1956 de herdenking, dat 150 jaar geleden in Rotterdam het Burgerlijk Ambestuur in het leven werd geroepen, alsmede de Pierre Bayle herdenking.

Het eerstgenoemde feit werd herdacht in een in het onderstaand overzicht vermelde, door het bestuur van de Gemeentelijke Instelling voor Maatschappelijke Zorg tezamen met het Genootschap, belegde bijeenkomst.

De herdenking van Pierre Bayle werd geopend door een kranslegging door het bestuur van het Genootschap op dinsdag 18 december des morgens op het verzamelgraf op de begraafplaats Crooswijk, alwaar de stoffelijke resten dergenen, die in vroeger tijden in de oude Waalse kerk ter aarde werden besteld, werden bijeengebracht.

Naast de in het onderstaand overzicht vermelde herdenkingsbijeenkomst werd eveneens op 18 december, des middags, in de hal van het Gymnasium Erasmianum door wethouder mejuffrouw mr. J. Zeelenberg een gedenksteen onthuld, vermeldende de volgende door rector dr. J. M. Hoek opgestelde Latijnse tekst:

#### PIERRE BAYLE

1647 — 1706

Exsul philosophiam docuit per duodecim annos in  
Schola Illustri Roterodamensi.

Meritorum eius haud immemores hanc tabulam  
posuerunt sodales collegii historici, cui nomen  
est Roterodamum, die XXVIII mensis decembris  
anno Domini 1956

Als balling onderwees hij gedurende 12 jaren wijsbegeerte in de Illustre School te Rotterdam.

Zijn verdiensten gedachtig, hebben de leden van het Historisch Genootschap „Roterodamum” deze plaque geplaatst op de 28e december van het jaar 1956<sup>1)</sup>.

---

Bij deze gelegenheid werd eveneens door de Ambassadeur van Frankrijk, baron Edmond Petit de Beauverger, het woord gevoerd. De onthulling werd besloten door een ontvangst in het Gymnasium Erasmianum, aangeboden door het Gemeente-Bestuur, waarna nog een receptie ten huize van de Consul van Frankrijk, de heer A. Bernard, plaatsvond.

Thans overgaande tot vermelding der verschillende bijeenkomsten van het Genootschap in het afgelopen jaar worde medegedeeld, dat de jaarvergadering van het Genootschap plaatsvond op woensdag 29 februari 1956 des namiddags te 4.30 uur in een der lokaliteiten van de Gemeente Bibliotheek, Nieuwe Markt 1. Blijkens de presentielijst waren 19 leden ter vergadering aanwezig. Nadat de vergadering door de voorzitter was geopend, werden de notulen van de jaarvergadering van 28 februari 1955 voorgelezen en goedgekeurd. Vervolgens werden de jaarverslagen van secretaris, penningmeester en kascommissie aan de vergadering uitgebracht en toegelicht, waarna deze stukken door de vergadering werden goedgekeurd. Door de voorzitter werd aan de aftredende commissie dank gebracht voor de ten behoeve van het Genootschap verrichte werkzaamheden, waarna deze commissie eervol werd gedéchargeerd. Vervolgens werden tot nieuwe leden van de kascommissie benoemd de heren mr. M. Smeding, mr. dr. C. W. van Voorst van Beest en C. J. Poulis.

Ingevolge artikel 9, lid 3 der Statuten was ditmaal mr. G. J. Kalf aan de beurt om af te treden; de heer Kalf verklaarde zich bereid zich herkiesbaar te stellen en werd vervolgens door de vergadering bij acclamatie herkozen. Het bestuur is thans als volgt samengesteld: mr. W. F. Lichtenauer, voorzitter; dr. F. K. H. Kossmann,

1) De eigenlijke herdenkingsdatum is 28 december 1956. De herdenking vond echter plaats op 18 december daar zulks, mede gezien de aanwezigheid van vele autoriteiten, beter paste.

vice-voorzitter; mr. J. Dutilh jr., secretaris; mr. G. J. Kalf, penningmeester; J. Nieuwenhuis, J. E. van der Pot, mr. H. C. Hazewinkel.

Vervolgens werd aan de orde gesteld de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage van leden en donateurs voor 1956. Besloten werd deze bedragen niet te wijzigen ondanks de ook voor het Genootschap stijgende kosten, zodat voor 1956 de contributie voor de leden wederom f 6,— en voor donateurs f 25,— bedroeg.

Bij de rondvraag werd door de heer Remkes opgemerkt, dat het aantal deelnemers aan de excursie gehouden in 1955 geringer was dan in andere jaren, waarbij het vermoeden werd uitgesproken, dat het feit, dat een dagexcursie werd gehouden hiervan de reden zou kunnen zijn geweest. De voorzitter deelde naar aanleiding hiervan mede, dat deze dagexcursie een experiment is geweest, doch dat door veel andere verenigingen ook dagexcursies worden gehouden met veel succes. Voorts was het in de praktijk onmogelijk Nijmegen te bezoeken zonder daarvoor een gehele dag uit te trekken. Overigens was men algemeen van oordeel, dat deze excursie naar Nijmegen zeer interessant was geweest.

Op een vraag van de heer Poulis aangaande de viering van het tweede lustrum werd door de voorzitter medegedeeld, dat het bestuur zich hiermede bezighoudt, doch nog geen nadere mededeling kon doen.

Vervolgens werd de vergadering door de voorzitter gesloten.

De eerste bijeenkomst in het jaar 1956 vond plaats op vrijdag 6 januari des avonds te 8 uur in de aula van het Instituut voor Scheepvaart en Luchtvaart. Door de heer Ben van Eysselsteijn werd een voordracht gehouden over het onderwerp: „Geschiedenis van het toneel in Rotterdam”. Per zelfde circulaire werd de aandacht van de leden gevestigd op de tentoonstelling in het Gemeente-Archief, welke werd gehouden onder de titel: „Terugblik op de E 55”.

Op dinsdag 31 januari werd wederom een bijeenkomst gehouden in de ontvangzaal van het Historisch Museum. Naar aanleiding van het feit, dat ons land 150 jaar geleden een koninkrijk werd en Rotterdam toen driemaal een bezoek ontving van koning Lodewijk Napoleon, sprak ons bestuurslid, de heer J. E. van der Pot, voor de leden over „Onze lamme Koning”.

Op maandag 27 februari des avonds te 8 uur bestond voor de

leden gelegenheid in de Blauwe Zaal van het Beursgebouw de bijeenkomst bij te wonen, welke werd belegd door de Havenvereeniging „Rotterdam” en gewijd was aan „Rotterdam en zijn Mariniers”. Sprekers van deze avond waren de kolonel der mariniers J. G. M. Nass van het hoofdkwartier van het Korps Mariniers en de luitenant ter zee der 2e klasse S.D. W. C. Lemaire, voormalig hoofd voorlichtingsdienst mariniersbrigade. Zij belichtten de verschillende aspecten van de oude en jongste geschiedenis van het Korps Mariniers. Tevens werd de nieuwe grote tenue der mariniers getoond, waarvan de origine en de samenstelling werd verduidelijkt door de vertoning van de uniformen, die vanaf 1817 – de datum, dat de mariniers in Rotterdam hun garnizoen betrokken – door de mariniers als grote tenue zijn gedragen. Ook werd een korte film over de training van de mariniers vertoond.

Ingevolge verzoek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam werd aan de leden van het Genootschap in maart een uitnodiging toegezonden tot bijwonen van de akademiedagen voor Zuid-Holland en Zeeland, welke door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen in directe samenwerking met Het Bataafsch Genootschap der proefondervindelijke wijsbegeerte te Rotterdam en De Stichting „Oud-Dordrecht” te Dordrecht op 3 en 4 april te Dordrecht werden gehouden.

Dr. R. van Luttervelt, conservator bij het Rijksmuseum te Amsterdam, hield op dinsdag 20 maart een voordracht over het onderwerp: „De Hollandse buitenplaats”. Deze voordracht werd geïllustreerd met lichtbeelden en vond plaats in de aula van het Instituut voor Scheepvaart en Luchtvaart, des avonds te 8 uur.

De volgende bijeenkomst van het Genootschap vond plaats op woensdag 18 april wederom in de aula van het Instituut voor Scheepvaart en Luchtvaart des avonds te 8 uur. De oud-gemeentesecretaris van Rotterdam, mr. M. Smeding, hield op deze avond een voordracht met als onderwerp: „3 Burgemeesters” (Zimmerman, Wytema, Drooglever Fortuyn).

Ter gelegenheid van de viering van de 10de Opbouw dag op vrijdag 18 mei werd op initiatief van de Havenvereeniging „Rotterdam” en onder auspiciën van het Comité „Rotterdam 1960” met medewerking van de Rotterdamse Kunststichting, de Havenvereeniging „Rotterdam” en het Historisch Genootschap „Rote-

rodamum" des avonds te 8 uur in „De Rotterdamse Schouwburg" een gevarieerd programma opgevoerd, weergevend enkele aspecten van de culturele opbouw van Rotterdam, waaraan deelnamen: het Rotterdams Philharmonisch Orkest, o.l.v. Eduard Flipse; acteurs en actrices van het Rotterdams Toneel, cabaretprogramma o.l.v. Bob de Lange; een balletgroep, o.l.v. Netty van der Valk en de Marinierskapel der Koninklijke Marine o.l.v. de majoor-directeur G. Nieuwland. Voor de leden van het Genootschap met hun introduc  s bestond gelegenheid deze avond bij te wonen.

Op donderdag 24 mei werd, zoals boven reeds vermeld, het feit herdacht, dat 150 jaar geleden in Rotterdam het Burgerlijk Armbestuur in het leven werd geroepen. Op uitnodiging van het bestuur van de Gemeentelijke Instelling voor Maatschappelijke Zorg en het Genootschap kwamen vele leden en belangstellenden des avonds te 8 uur bijeen in de Flevozaal van „Het Twaalfprovinci  nhuis", alwaar door dr. mr. C. W. van Voorst van Beest gesproken werd over: „De geboortewee  n van het Burgerlijk Armbestuur te Rotterdam ter herdenking van zijn 150ste verjaardag".

De jaarlijkse excursie van het Genootschap had dit jaar tot doel een bezoek aan Den Briel en vond plaats op zaterdag 16 juni.

De excursie werd gemaakt per Spido-boot, het m.s. „Regentesseplaat", en de afvaart vond plaats des middags te 2 uur. Aankomst te Den Briel ca. 4.15 uur n.m. Te Den Briel werd voor een rondleiding door de stad gezorgd, met onder meer bezichtiging van de Sint Catharijne-kerk, het museum en enkele verdere bezienswaardigheden. Tevens werd het Genootschap door het Gemeentebestuur ontvangen. Deze ontvangst kon echter wegens restauratie niet in het stadhuis plaatsvinden, doch in het caf   Dedert aan de Turfmarkt. Na een verblijf van circa 2 uur te Den Briel werd omstreeks 6.30 uur de terugtocht aanvaard, waarna het gezelschap ca. 9 uur te Rotterdam terugkeerde. Aan de excursie werd door ruim 210 leden en introduc  s deelgenomen.

De eerste bijeenkomst van het winter-seizoen vond plaats op dinsdag 30 oktober des avonds te 8 uur in het Groothandelsgebouw. In verband met het feit, dat de Rotterdammer Hendrik Tollens in 1856 overleed, werd deze bijeenkomst aan deze dichter gewijd. Een inleiding werd gehouden door dr. G. W. Huygens met als onderwerp: „Leven en werk van Hendrik Tollens". Ingevolge verzoek van de Rotterdamse Kring van Auteurs, die zich in het

bijzonder bezighoudt met het wekken van belangstelling voor de literatuur in het algemeen, werd de heer Jan Lemaire sr. bereid gevonden op deze bijeenkomst voor te dragen uit Tollens' werk.

Op woensdag 21 november hield prof. dr. ir. J. T. P. Bijhouwer, hoogleraar in de tuin- en landschapsarchitectuur te Wageningen, in de aula van de Nederlandsche Economische Hoogeschool, des avonds te 8 uur een voordracht met lichtbeelden over „Landschapstypen rondom Rotterdam”. Deze avond werd georganiseerd door het Algemeen Nederlands Verbond, afdeling Rotterdam en omstreken, in samenwerking met het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, en was tevens voor de leden van het Genootschap toegankelijk.

Een bezoek aan het Gemeente-Archief werd gebracht op donderdag 13 december, alwaar een tentoonstelling werd gehouden onder de titel: „De Hollandse pers voor 1813”. Een inleiding tot het bezoek aan deze tentoonstelling werd gehouden door de heer D. H. Couvée, verbonden aan het Instituut voor Perswetenschap te Amsterdam, met als onderwerp: „De Hollandse Pers in de Zeventiende en Achttiende Eeuw”. De bijeenkomst ving aan des avonds te 8 uur.

Als afsluiting van het jaar 1956 vond op dinsdag 18 december de herdenking plaats van Pierre Bayle, die op 28 december 1706 te Rotterdam overleden Franse filosoof, die van 1681 tot 1693 aan de Illustre School alhier als hoogleraar de wijsbegeerte en de geschiedenis doceerde. Te dezer stede schreef Bayle ook zijn boeken, waardoor hij is geworden tot de grootste en beroemdste denker die in onze stad heeft geleefd en gewerkt. In de aanhef van dit verslag werden reeds enige plechtigheden vermeld, waarmede deze belangrijke historische figuur werd herdacht. De herdenking werd besloten met een bijeenkomst des avonds te 8 uur in de aula van het Museum Boymans, welke door een talrijk en uitgelezen gezelschap werd bijgewoond. Voordrachten werden gehouden door mevrouw dr. Louise Thijssen-Schoute uit Utrecht over „Pierre Bayle, de filosoof van Rotterdam” en Monsieur René Pintard, professeur à la Faculté des Lettres de l'Université de Paris où il occupe la chaire „Alphonse Peyrat” pour l'Histoire littéraire du XVIIIe siècle français, over „Bayle et notre temps”. In de pauze bestond gelegenheid een tentoonstelling te bezichtigen, gewijd aan het werk van Bayle, die, naar voor- en tegenstanders

erkennen, van uitzonderlijke grote betekenis is geweest voor de geschiedenis van het denken en daardoor beslissende invloed heeft uitgeoefend op de geschiedenis van de laatstverlopen twee eeuwen.

Met het bovenstaande is getracht een beeld te scheppen van de activiteiten van het Genootschap gedurende het afgelopen jaar.

Zoals gebruikelijk volgen thans enige bijzonderheden betreffende hetgeen voorts nog door het Genootschap werd verricht.

De bestaande Roterodamum-reeks werd in het afgelopen jaar niet uitgebreid, doch vermeld moge worden, dat momenteel verschillende deeltjes in bewerking zijn, welke, naar verwachting, in het komende jaar zullen verschijnen. Het met de reeks zo nauw verbonden Fonds Historische Uitgaven werd ook in het afgelopen jaar door verschillende bijdragen versterkt en vormt een belangrijke steun bij het voorbereiden van verdere uitgaven, waarvan de kosten steeds stijgen. De reeks als geheel vormt een aantrekkelijke serie van goede en goedkope boekjes over Rotterdam, waarbij nog komt, dat bij aankoop van drie deeltjes tegelijk een speciale prijs wordt genoteerd.

Tegen het eind van het jaar werd eveneens de jaarlijkse circulaire betreffende boekwerken, welke momenteel verkrijgbaar zijn over de geschiedenis van onze stad, aan de leden toegezonden. Ook het Rotterdams Jaarboekje, verschijnend onder auspiciën van het Genootschap en zoals steeds een bron van velerlei wetenswaardigheden, werd aan de leden toegezonden.

De samenstelling van de jeugdcommissie werd uitgebreid en onder voorzitterschap van dr. J. Verseput worden thans nieuwe wegen gezocht.

Het Genootschap besteedde tevens aandacht aan het behoud van monumenten en gedenkstenen hier ter stede, in welk verband in het bijzonder de gedenksteen in het gebouw van de Amsterdamse Bank, Oostplein, moge worden genoemd, waarvoor de aandacht van het Gemeente-Bestuur werd gevraagd.

Het jaar 1956 als afsluiting van een vruchtbare periode overziende, kan worden vastgesteld, dat het zich, evenals zijn voorgangers, weer heeft gekenmerkt door activiteit en warme belangstelling van de zijde van de leden. Dit zijn voorwaarden zonder welke het Genootschap niet zou kunnen bestaan en wij mogen besluiten met de hoop uit te spreken, dat ook in de komende 10

jaar het Genootschap zich in deze voortdurende steun en belangstelling zal mogen verheugen.

Mr. J. DUTILH Jr., Secretaris.

Rotterdam, 31 december 1956.

## BREUKMEESTER

ARNOLDUS EPPENSTEYN, geëxamineerde en geadmitteerde breukmeester en Harnas-maker; die tot Delft en tot Middelburg in Zeeland, die Konst nu al over de 25 jaren, met goed succes geoëffent heeft, en nu van de Edele Heeren Burgemeesteren en Regeerders der Stad Rotterdam, geadmitteert is; op zyn vorige examen en ondervinding, (heeft zijn Huis en Winkel aan zijn zoon tot Middelburg overgegeven, vermits hij daar oock geëxamineerde en geadmitteerde breukmeester en harnas-maker is), maeckt mitsdesen bekend aan een ieder die hun leden scheef of uytgegroeit zijn, het lijf de eene schouder of heup hooger staat als de andere, of dat de beenen of voet binnen of buyten over staan, enz. Alle dusdanige kwalen neemt hij aan in 't kort te herstellen, soo de voorgemelde personen haar wasdom nog niet hebben; hij maeckt daertoe alle instrumenten, als kopere en yzere harnassen, en kopere en yzere laerzen, ook halsbanden en schongels die over schyven loopen, voor kinderen die styve halzen hebben, enz. Hy maeckt ook een soort van breukbanden met veeren, en banden met twee veeren voor navelbreuken, als ook seer subtiële bantjes met scheidjes voor kinderen; hy pretendeert geen gelt soo deselve soo niet bevonden worden; ook geneest hy de breuken in zijn soort, soo darmbreuken, netbreuken, en wintbreuken, enz. soo wel van bejaarde persoonen als kinderen, al is't dat ze veel jaren gebroken geweest, al zijn zij daar mede geboren, en dat op een gemakkelyke wyse; die te helpen zyn, waarschout hy van te voeren:

Zyn woonplaats is tot Rotterdam op de Hoogstraat, over de Brouwery van de drie Akers.

Rotterd. Courant, 25 febr. 1740, Nr 24.